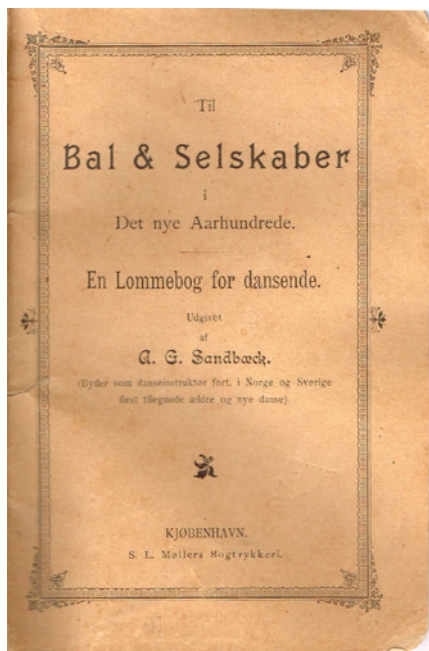

Danselærer Adolf Gerhard Sandbeck (1873–1962) – 2.

af Ole Skov

I oktober 1900 udkom der i København en bog med titlen "Til Bal & Selskaber i det nye Aarhundrede" og undertitlen "En Lommebog for dansende". Den er udgivet af A. G. Sandbæk, som skriver "Byder sig som danseinstruktør fort. (fortrinsvis) i Norge og Sverige, flest til-egnede ældre og nye danse". På side 1 står "Regler for god tone og Danseanvisning i de fornemste turdanse". Når man læser bogen, ser den umiddelbart ud til at være skrevet af en dansker, da indholdet er skrevet på "dansk" og udgivet i København. Det ser sådan ud, men det er i virkeligheden norsk bok-mål, som på den tid var næsten 100 procent lig med dansk. Sandbæk, der senere kaldte sig Sandbeck, skrev i forordet: Det at kunne danse "runddanse" er mere en øvelses-sag end en hukommelsessag, "hvorfor

Bal & Selskaber, København 1900.

Berlingske Tidende 22. oktober 1900.

her ikke medtages nogen opskrift over disse danse".

Ud af de 18 danse, han beskriver i bogen, er der derfor kun 1 runddans nemlig "Svensk Maskerade". Desuden er der flere amerikanske danse med, hvilket ikke var helt almindeligt dengang. Sandbeck skrev også anvisninger på, hvordan man skal begå sig til de finere selskaber og på baller.

Bogen blev annonceret til salg i mange

danske aviser blandt andet i Berlingske Tidende den 22. oktober 1900, hvor der står:

"I kommission hos Axel Andersen, Nørrebrogade 18A, udkom og faaes i Bogladerne: Til Bal og Selskaber i det nye Aarhundrede. En Lommebog f. Danmark af A.G. Sandbæk. 75 Øre".

Bogen annonceredes også til salg i Norge i oktober 1900.

Sandbeck havde fortrinsvist undervist i det sydlige Norge men begyndte nu også at rejse mere nordpå. Han kom til Romsdal, der ligger næsten 500 km. nord for Oslo. I Romsdals Amtstidende kan man læse, at han underviste i "Nyeste Hofdanse og Springdanse". Hvad hofdanse var kan være svært at sige men springdanse er en fællesbetegnelse for varianter af pols (polskdans) og af halling, hvor herren blandt andet springer op og med det ene ben forsøger at

REGISTER.	
Legemsboldning, astand og bevægelser.....	5-6
Rik og ansigtsudtryk	6-7
Høflighed	7
Hilsen	7-9
Paa reise	9
I teater og paa concert	10-11
Præsentationer og visitkort	11-12
At aflægge og modta' visiter	13-15
Howdan man sætter en stol frem og tilbage.....	15
Howdan en herre skal sætte sig	15-16
Howdan en dame skal sætte sig	16
Howdan man reiser sig	16
Hædernes brug	16-17
Indbydelser	17
Omngang i det gode selskab.....	17-22
Paa bal	22-24
Fortolkning o s. v.	25-26
Mennestpolonaise	27
Polonaise	28-29
Francise	30-31
Lanciers	32-33
The Chautausqua-Square	34-35
Prairie-Queen	36-37
The Carnival	38-39
Amerika-Kvadrille	40-41
Saratoga-Lanciers	42-43
Le Prince-Imperial	44-45
La National-Kvadrille	46-47
Floral-Kvadrille	48-49
Mennet	50-51
Jule-Kvadrille	52-54
The Calidoniens	55
La Tampète	56
Svensk Maskerade	56
Klap Finale	56

Indholdsfortegnelse til "Bal & Selskaber", 1900.

Romsdals Amtstidende 15. marts 1901.

sparke en hat af en kæp. Denne type behændighedsdansen var igen blevet populære omkring år 1900. Desuden var han også begyndt at anvende folkedanse i sin undervisning.

Søsknerne Erhardt
(original norske
Halling- og Springdansere)

Halling- og Springdansere afbildet d. 5. august 1899 i avisen "Figaro", Kristiania.

I 1901 koreograferede Sandbeck en dans og fik komponisten Adolf Hansen (1852-1911) til at skrive musik til den. Adolf Hansen var regimentsmusiker i Bergen. Han spillede både klarinet og violin og var en dygtig en af slagsen. Desuden var han komponist og dirigent. Han komponerede al slags musik og til alle anledninger. Mange personer fik tilegnet sig en vals, polka eller anden dansemusik. Han blev også kaldt for "Norges Lumbye", fordi han "dryssede melodier ud af ærmet".

Sandbecks dans hedder "Den udvalgte bukete". Det er en dans for 12 par, hvor herrerne kommer rundt og danser med alle damerne, og hvor de til sidst overrækker en blomsterbukete til "den udvalgte", der selvfølgelig er egen danser.

"Den udvalgte Bukete", 1901.

Plastik & Dans.

I Skandinavien kan flest nye hof-danse læres hos A. G. Sandbæk (Se min udgivne bog: "Til Bal & Selskaber.") — Gjennemg. sælt. "Det nye Aarhundredes Vals," "Mirella" og "Den udvalgte Bukete."

A. G. Sandbæk har opfundet en ny praktisk undervisningsmethode, som med stor tidsbesparelse dog kan give hidtil ikke naaede resultater, der ved mere udpræget ynde og gratis sætter en høinet stemning i vore balsale.

A. G. Sandbæks undervisningsmethode i vals er den eneste praktisk anvendelige, — den overgaar alle hidtil benyttede.

Før sæsonens beg. gives lektionstimer for danselærere i Krania, hvis billet til A. G. Sandbæk er sendt t. øydahl Ohme's Annonce-Expedition, Prinsensgd. 22. inden 1ste august.

(H.O.) **A. G. Sandbæk.**

Morgenbladet (Christiania) d. 28. juni 1901.

"Den udvalgte Bukete" annonceredes 28. juni 1901 i Morgenbladet (Christiania) sammen med "Mirella" og "Det nye Århundredes Vals", der begge var nye danse lavet i Danmark. Sandbeck reklamerede også for sin bog og nævnte sin "undervisningsmetode i vals, der er den eneste praktisk anvendelige, den overgår alle hidtil benyttede og med stor tidsbesparelse".

Morgenbladet havde den 23. november 1901 en lille artikel om "Den udvalgte Bukete" og skrev: "Vi må overlade til ungdommen at afgøre, om dansen fortjener en plads ved siden af Wiener-Kreuz, Pas de Quatre eller Washington Post".

Alle 3 var nye populære pardanse fra slutningen af 1800-tallet.

Sandbeck var en meget energisk mand. Ud over at arbejde med selve gården og dansekurserne var han også foregangsmand for træplantning på sin gård. I 1903 fik han bevilget 50 Kroner i præmie for veludført plantning af træer. Han plantede gran og fyr i store mængder og rostes ofte de næste mange år for sin indsats på det område.

I 1903 udgav Sandbeck sin dansebog i en 2. og udvidet udgave. Han havde nu taget en hel del flere danse med.

I forbindelse med udgivelsen af 2. oplag af bogen begyndte Sandbeck at undervise i et "bredere" repertoire og ikke bare "de gamle selskabsdansen". Han benyttede nu mange af datidens danseformer: moderne dansekunst, nordiske

Kr.a Plastik & Danseakademi

har til danseskole eleganteste lokale — Kr.a Turnforening.

Naar villa-beboere er indflyttet begynder undert. 12te oktober nye grundige kurser i moderne dansekunst for voksne og barn. Selvdannede partier modtages — saavel voksne som barn — efter ønske til kurser i hof- & selskabsdansen eller i nordiske folkedanse. Med kritik i valget indøves de danse, som — forenende det plastiske og megen fornøielse — vil bli Nordens fremtidsdansen. Menuet læres paa de partier, som dertil har betingelser og ønsker den. Vals læres efter en ny methode, som i kort tid kan gi uovertrufne resultater.

Damer, herrer og barn bedes foreløbig tegne sig i Aschehougs boghandel, senere Kr.a Missionshotel.

(H.O. 419.) **A. G. Sandbeck.**

Morgenbladet 13. september 1903.

2. Udgave af Sandbecks dansebog, 1903.

Register.

	Side
Legemsholdning, Anstand og Bevægelser	5
Blik og Ansigtudtryk	7
Høflighed	8
Hilsen	9
Særlige Forhold paa Gade eller Vej	11
Paa Reise	12
I Theater og paa Konsert	13
Præsentationer og Visitkort	13
At aflægge og modtage Visitter	16
Hvordan man sætter en Stol frem eller tilbage	20
Hvordan en Herre skal sætte sig	20
Hvordan en Dame skal sætte sig	21
Hvordan man reiser sig	21
Hændernes Brug	21
Indbydelser	22
Præsenter	22
Om gang i det gode Selskab	23
Paa Bal	30
Fortøknng	34
Fortøknng (over gamle Folkedanse)	37
Menuetpolonaise	40
Polonaise	42
Mirella	44
Française	45
Lancers (original)	48
The Chautauqua-Square	50
Polka Mazurka	52
Prairie-Queen (Landets Dronning)	53
La Danoise	55
The Carnival	57
Schottisch	57
Amerika-Kvadrille	58
Det nye Aarhundredes Vals	60

Indholdsfortegnelse del 1, 1903.

ii

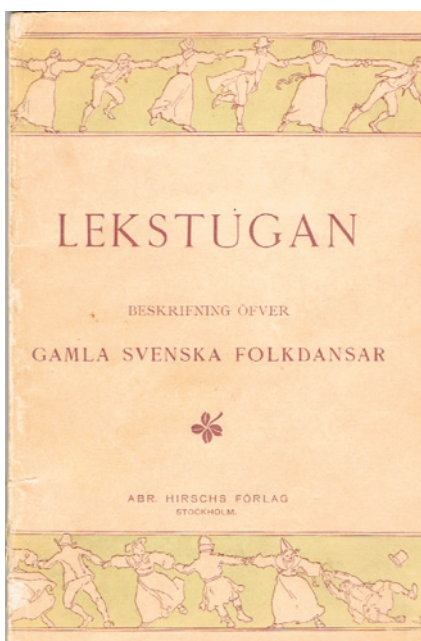
	Side
Saratoga-Lancers	61
Tyroler-Vals	63
Le Prince Imperial	63
Pas de Quatre	65
La National Kvadrille	66
The Arcadian	68
Flora-Kvadrille	69
Mignon	71
Mennet	72
Jule-Kvadrille	75
Lott ist Todt	78
The Calidontans	79
La Tampie	80
Svensk Maskerade	81
Klap-Finale	81
Washington-Post	82
Den Udvalgte Buket	82
Druffs eller Judika	84
Skaaningen eller Stoppen	85
Tantoli	85
Klapdans	86
Bieking	87
Gustave Skaal	87
Varsoviene	88
Trekarspolska	89
Östgotaspolska	92
Fryksdalspolska	94
Borlinkontra	98
Gottandskvadrille	100
Jødetur	104
Væva Vadmel	105
Oxekow	109
Dalians	111
Fransk Reel	115
Vingakerdans	117
Pjellmespolska	122
Skrilaut	124
Figaro	131
Anglo-Dane	132

Indholdsfortegnelse del 2, 1903.

folkedanse, hof- og selskabsdanse, menuet, vals og det, han kaldte "Nordens fremtidsdanse".

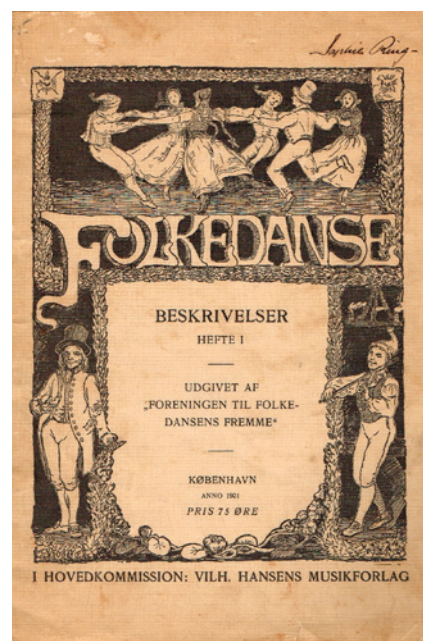
I bogen findes ud over de danse, han havde i 1. udgaven, nu også flere svenske og danske folkedanse. Der er 16 svenske folkedanse, hvoraf de 15 stammer fra bogen "Lekstugan", som kom i femte oplag i Stockholm i 1902. De danske findes i Foreningen til Folkedansens Fremmes hæfte 1 fra København 1901. Det er Berlinerkontra, Jødetur, Oxekow og Fransk Reel. Desuden er der også Mirella, Det nye Århundredes Vals, Danoise og Anglo-Dane, der var helt nye danske selskabsdanse. Dertil var der enkelte selskabsdanse fra andre lande.

Efter udgivelsen af 2. udgave af bogen i 1903 anlagde boghandler Nygaard i Bergen sag mod Kristiania Aktieforslag, som havde udgivet bogen. Sandbeck skulle have kopieret en af Nygaards udgivelser fra 1892. Det var bogen "333 Regler for god tone" af Victor Chic, der var pseudonym for August Rasmussen. Bogen kom i flere oplag helt op til vor tid. Kristiania Byret gav ifølge "Bergens Annoncetidende" d. 19. september 1904 Nygaard ret i, at Sandbecks bog

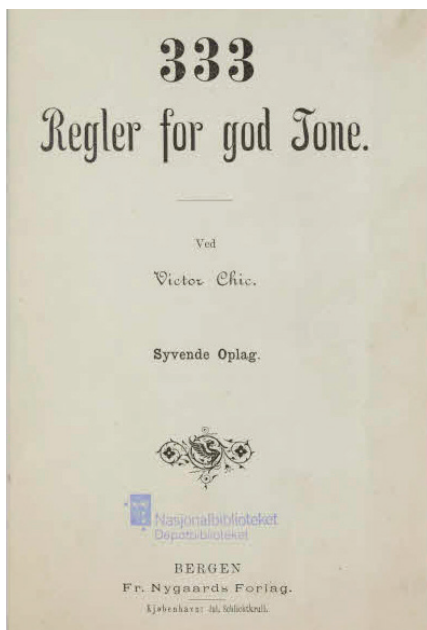
Forside af "Lekstugan" 5. oplag, Stockholm 1902.

var udgivet i strid med loven om forfatterret af 4. juli 1893. Retten mente dog også, at udgivelser af denne art vanskeligt kunne undgå efterligninger, fordi indholdet hverken kan siges at være forfattet af udgiveren eller være resultat af nogen selvstændig åndelig virksomhed men af almindeligt "fællesstof". I Sandbecks bog var der også ting, som

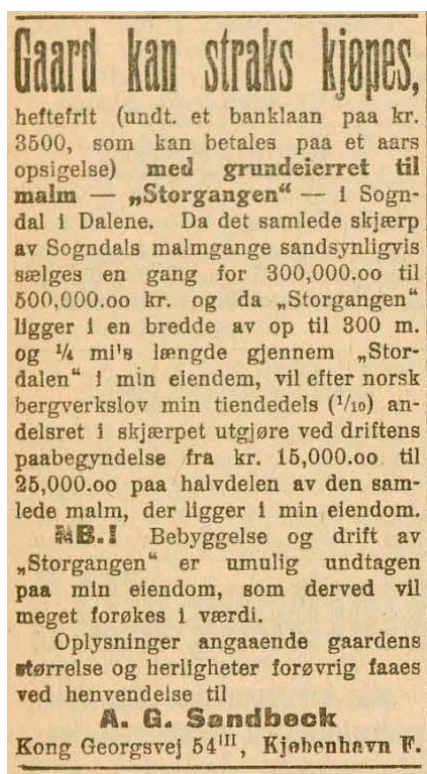

Forside af "Folkedanse Hefte 1", København 1901.

tydede på, at han havde benyttet Victor Chics bøger som forbillede "i et til plagiat grænsende omfang". Et afgørende bevis fandt man dog ikke, da Sandbecks bog måtte betragtes som et selvstændigt nyt værk, da den også indeholdt regler for plastik og dans. Kristiania forlag (og dermed Sandbeck) blev derfor frifundet.

Regler for god tone af Victor Chic, 1892, 7. oplag.

Stavanger aftenblad 13. marts 1916:

Der er ikke nævnt, hvorfor man i 1900 ikke havde anlagt sag ved førsteudgivelsen, som også blev solgt i Norge, men det skyldtes nok, at den var udgivet i København.

På en af sine rejser for at holde danskurser mødte Sandbeck en kolportør

(bogsælger), som han købte nogle bøger af. Det var bøger om syvendedags adventisme. Dette kom til at forandre hans liv for altid. Sandbeck annoncerede danskurser sidste gang i "Egersundposten" i april 1904 og i "Agderposten" den 25. april et hal for tidligere og nuværende elever og deres bekendte. Derefter har jeg ikke fundet annoncer for dans men kun omtaler af dansebogen fra 1903.

Sidste danse annonce i Agderposten 25. april 1904.

Sandbeck blev syvendedags adventist og bortforpagtede gården ud til sin bror. Selv rejste han rundt som fuldtidskolportør/bogsælger, og den 19. december 1907 giftede han sig med Signy Eriksen (f. 1887) fra Bergen.

Familien flyttede til Stavanger i 1910 og til København i 1913 med et kort ophold i Bergen inden.

Selvom broderen havde forpagtet gården i Sogndal, ejede Sandbeck den stadigvæk efter at være flyttet til København. Undergrunden på jorden indeholdt mange mineraler, som kunne udnyttes til minedrift. I 1916 solgte han derfor gården til Grubekompaniet. I en annonce i Stavanger Aftenblad kan man læse, at han skønnede værdien til mindst 15-25.000 kr. for hans andel af hele "minestrøget". Han boede da i Danmark på Kong Georgsvej på Frederiksberg. Den 23. august 1916 kan man så i Stavanger Aftenblad læse, at: "Gaarden Sandbæk med usædvanlig store husebygninger er kjøbt af Grubekompaniet for 25.000 kroner. Den tidligere ejer bor i Danmark. Gaarden har været bortforpagtet til hans bror de sidste år". Sandbeck var så "højt i adventistsystemet", at det var interessant for avisen "Skandinavien" i Chicago, St. Paul og Minneapolis i USA, at de skrev om salget, og at gården var købt af aktieselskabet Titania, som gravede efter titan.

Sandbeck med familie flyttede senere til Skodsborg nord for København. Familien fik 6 børn, hvoraf de to ældste var født i Stavanger og Bergen, 1 i København og 3 i Skodsborg.

I Danmark var Sandbeck med til at bygge adventisternes forlag op. Han blev firmaets salgschef og var dybt engageret i "adventistsagen". For os danseinteresserede var dette ærgerligt, fordi han i en relativ ung alder helt stoppede som danselærer. Han havde helt sikkert store evner i danselærergeringen, som ikke mere blev udnyttet. Han havde været meget vellidt for sine kurser og baller, og mange forældre roste ham for undervisningen af deres børn. For at forny sig deltog han selv i danskurser i København, Stockholm og Chicago.

Adolf Gerhard Sandbeck døde i Danmark i 1962 næsten 89 år gammel.

Adolf Gerhard Sandbeck i 1950'erne.

De væsentligste kilder ud over de i artiklen nævnte:

Aviser, noder og bøger på Nasjonalbiblioteket, Oslo.

"En families krønike" Adventist seniorernes medlemsblad, august 2014, Lillian Sandbeck, Daugård.

Billedet af Sandbeck er fra barnebarnet Lillian Sandbeck.

Ole Skov's samling.